

Аналітична записка Асоціації міст України
до постанов Кабінету Міністрів України від 13.03.2020 № 218 та № 219
(питання державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду)

Постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2020 «Про ліквідацію Державної архітектурно-будівельної інспекції та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» № 218 та «Про оптимізацію органів державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду» № 219 (далі — постанови) та наслідки їх прийняття проаналізовані Асоціацією міст України з питань, що прямо стосуються органів місцевого самоврядування базового рівня (далі – ОМС).

Вказаними постановами:

1) ліквідована Державна архітектурно-будівельна інспекція;

2) зупинена дія постанови Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 № 553 «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» (стосувалася ОМС, що набули повноважень державного архітектурно-будівельного контролю);

3) без внесення обов'язкових змін до законів України утворено нові центральні органи виконавчої влади:

– Державну сервісну службу містобудування України, яка реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду в частині надання (отримання, реєстрації), відмови у видачі чи анулювання (скасування) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів;

– Державну інспекцію містобудування України, яка реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (крім повноважень ДССМ);

– Державне агентство з технічного регулювання у містобудуванні України, яке реалізує державну політику з питань технічного регулювання у сфері містобудування.

Наслідки прийняття цих постанов є:

– зупинка на невизначений термін здійснення органами ДАБК контрольних функцій (зокрема ОМС, які здійснюють такі функції, у 101 територіальній громаді). Це загрожує невиконанням вимог законів України та порушеннями прав фізичних та юридичних осіб на належний захист своїх інтересів з боку держави. Зокрема, це виникнення аварійних ситуацій; порушення нормального функціонування лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, об'єктів комунікацій, зв'язку, енергетики; зростання кількості самочинного будівництва, будівництва із значними порушеннями законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та ін.;

– штучне блокування роботи Єдиного реєстру дозвільних документів на будівництво та доступу до нього ОМС. Це не дозволяє фізичним та юридичним особам у належний спосіб отримати визначені законодавством адміністративні послуги у сфері будівництва;

– відсутність публічно заявленої державної політики щодо ролі ОМС у новій системі державного управління у сфері архітектури та містобудування.

Висновки:

1. Вчоргове державні органи демонструють закритість прийняття рішень, які прямо стосуються ОМС. Вказане суперечить частині 6 статті 4 Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованій Законом України № 452/97-ВР від 15.07.1997 про обов'язковість своєчасних та проведених належним чином консультацій з ОМС у процесі планування і прийняття рішень щодо всіх питань, які їх безпосередньо стосуються.

2. Відсутність прямо заявленої державними органами позиції, що ролі ОМС у сфері державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду, дозволяє припустити, що вони будуть позбавлені таких функцій. Варто відзначити, що наявність таких функцій в ОМС стала наслідком децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства, яка відбулася відповідно до Закону України від 09.04.2015 №320-VIII як частина децентралізаційної реформи. Передача ОМС вказаних повноважень була найбільш вагомим здобутком децентралізації та яскравим прикладом застосування принципу субсидіарності, оскільки реально розширювала їх можливості з управління місцевими справами.

Пропозиції (з урахуванням думки 101 сільської, селищної, міської ради, виконавчі органи яких здійснюють державний архітектурно-будівельний контроль):

1. Якнайшвидше відновити для ОМС дію Порядку проведення державного архітектурно-будівельного контролю та доступ до Єдиного реєстру дозвільних документів на будівництво і розблокувати передбачену законами України діяльність.

2. Провести консультації з Асоціацією міст України щодо ролі ОМС у системі державного архітектурно-будівельного контролю.

3. Зберегти раніше обраний курс на децентралізацію повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю. Практика 101 ОМС, які здійснюють державний архітектурно-будівельний контроль, свідчить виправданість такого курсу. Асоціація міст України переконана, що за принципом субсидіарності саме ОМС є найбільш ефективними, оперативними і відповідальними у здійсненні такого контролю. Для ОМС – ці повноваження є важливим інструментом впровадження місцевої містобудівної політики. Важливо, що у децентралізованій системі корупційні ризики є набагато слабшими ніж у централізованій, оскільки відсутні відносини вертикальної підпорядкованості та можливості високо організованої протидії правоохоронним органам, а також із-за більшої наближеності до виборців та громадського контролю.

4. Вони можуть виконувати такий контроль не лише щодо об'єктів з незначними (СС1) та середніми (СС2) наслідками (як є на сьогодні), а й щодо об'єктів з значними (СС3) наслідками крім стратегічних для держави об'єктів та об'єктів з високим екологічними ризиками. У компетенції державних органів доцільно залишити лише державний нагляд за здійсненням ОМС такої компетенції і право на вжиття дієвих заходів впливу за наявності порушень.

5. Після проведення наступних місцевих виборів на новій адміністративно-територіальній основі на базовому рівні повноваження з державного архітектурно-будівельного контролю повинні отримати всі виконавчі

органи сільських, селищних, міських рад (на сьогодні повноваження набуваються на добровільних засадах). Ці повноваження повинні поширюватися як на територію населених пунктів так і на інші території територіальних громад.

*Підготовлено 13.04.2020
Центральним офісом впровадження
децентралізаційної реформи
Асоціації міст України*